

Jämtlands-
Härjedalens
Gille i
Uppsala

AVISEN Medlemsblad för Jämtlands-Härjedalens Gille

2024 nr 3

Årets Surströmmingskalas

fredag den 13 september kl 18.00

Träffpunkt Storgatan 11

Musik av Maria Frisk och Per V Johansson

Därefter undfägnas vi den goda strömmingen, tunnbröd samt ostar, öl, kaffe och kaka, allt till en kostnad av 225 kr. Starköl och snaps finns till försäljning.

Anmälan senast 6 september till Rut Helmersson, gillevard@jhgille.se eller tel. 070-845 13 44

Betala gärna i förväg till vårt Plusgiro 39 30 09-6 eller Swish 123 094 13 02

Gillet surströmmingskalas får i år en osedvanligt högklassig musikalisk inramning av dessa två jämtländska stjärnor – **Maria Kvist** och **Per V Johansson**.

Maria Kvist är född 1971 i Kälarne i en musikalisk familj. Hon började spela tillsammans med sin far. Redan

sista året på gymnasiet fastnade hon för jazzen. Hon fortsatte utveckla det på Birka folkhögskola. Sedan drog hon iväg till Boston USA och Berklee College of Music. Kom hem och gick Musikhögskolan i Stockholm. Sedan dess har hon arbetat som professionell pianist i olika konstellationer och medverkat vid inspelningar. Första skivan var med Blå Kongo år 2000. Hon skriver egen musik och sjunger. Hennes senaste skiva *Jämtlandssånger* kom 2021. Hon har fått flera utmärkelser för sina kompositioner och hennes Maria Kvist Quartet blev 2019 nominerad till Sveriges Radios jazzpris.

Per V Johansson är född 1955 i Aspås och uppväxt i Ås där hans far Sven-Erik var kantor. Per fick en viktig del av sin musikaliska inspiration inom Odenlundskyrkan i Östersund där hans far var organist och musikalisk ledare. Han utbildades i kontrabas vid Kungliga Musikhögskolan på 70-talet och är sedan dess professionell musiker inom olika musikgenrer. Som frilansmusiker har Per spelat med Monica Thörnells New Band, Mikael Råbergs storband och var ständigt medlem i Sven Bertil Taubes Gröna Lundorkester. Sedan 2002 är Per medlem i Trio X inom Musik i Uppland. Trio X är en av Sveriges mest välrenommerade pianotrios som många välkända artister gärna uppträder tillsammans med. I Uppsala län har vi blivit bortskämda med att varje år runt om i länet och på UKK i Uppsala få njuta av Trio X och deras gäster.

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Mats O Karlsson 070-517 60 16,
matsokarlsson43@gmail.com

Vice ordförande och sekreterare Arne Sandemo,
070-399 60 36 arne.sandemo@gmail.com

Hemsida: www.jhgille.se

Kassaförvaltare Stefan Petrusson,
070-545 06 82, stefanpetrusson@me.com

Gillevärd Rut Helmersson,
070-845 13 44, ruthelmersson44@gmail.com

E-post: info@jhgille.se

Karl-Eric Ericson 070-216 17 85,
karleric.ericson@gmail.com

Redaktör Barbro Nilsson Garbergs,
070-207 89 00, barbron@gmail.com

Plusgiro: 39 30 09-6

Swish: 123 094 13 02

Prisbelönt surströmming – kustnära, småskaligt fiskad och lokalt producerad

Hållstrands Fisk är Sveriges sydligast belägna surströmmingssalteri. Sedan 2004 har Lars-Ivan producerat högkvalitativ surströmming som uppskattas av många och som fått fina omdömen. Gör gärna ett besök hos Lars-Ivan i Hästskär, han är förmodligen i sjöboden, rökeriet

eller ute på sjön. I butiken kan du även köpa färsk fisk, böckling, pepparlax, sotare och saltströmming.

Surströmming, fermenterad sill, är unik för det svenska köket. Fermentering jämte torkning och saltning är gamla metoder för att bevara mat. Det småskaliga kustfisket har en lång tradition på Hållnåshalvön, där Lars-Ivan Hållstrand är tredje generationen fiskare i sin familj. Han månar om att bedriva ett kustnära och småskaligt fiske med så liten miljöpåverkan som möjligt. Under vårveckorna när sillen leker beger sig Lars-Ivan ut med sin båt under de tidiga timmarna för att tömma sina nät. Framställningen av surströmmingen inkluderar filéande, saltning och jäsning i fat. Allt görs i liten skala och för hand av Lars-Ivan själv. Slutprodukten, en högkvalitativ surströmming, säljs av Lars-Ivan i närområdet.

Nya medlemmar

Kristina Höglund, f. 1955, Borgvattnet
Birgitta Gisterå, f. 1949, Stugun
Örjan Gisterå, f. 1950, Mörsil/Östersund

Välkomna till Förjulskaffe

lördagen den 7 december

Träffpunkt Storgatan 11, kl 14.00

Då kommer professor emeritus **Evert Vedung** och jägmästare **Tage Vedung**, båda medlemmar i Gillet, att berätta om "Skogskojor och skogsbruk på Herröskogen 1870-1950".

Det ställdes några frågor vid årsmötet som vi lovade återkomma med i Avisen:

Varför årsmöte alltid den 12 mars?

Det är ju även Republiken Jamtlands nationaldag och det har sina rötter ända från 930-talet då Jamtamot, alltinget, hölls på Frösön alltid under den vecka då den 12 mars inföll. Under den veckan hölls även den stora årliga Gregori-marknaden. Republiken utropades 1963 av Yngve Gamlin som även utsåg sig själv till dess förste president.

Jag, Mats O, minns från mitt år som elev på Torsta skogs- och lantmannaskola 1959–60 att dess elevförbund Ope-förbundet, bildat 1886 då skolan låg i Ope, hade sitt årsmöte den 12 mars eller den närmast liggande lördagen. Till dessa inbjöds särskilt tidigare årskurser som firade jämna kursjubileer. Jag ser på förbundets facebook-sida att de numera rationaliserat så att årsmötet hålls vid Torsta-mässan i oktober.

När och vem utformade Republikens flagga?

Den blå-vit-gröna flaggan för Republiken Jamtland utformades 1983 av Bo Oscarsson och Kent Backman. Den avviker medvetet från de övriga nordiska ländernas korsflaggor då det hävdas att republiken har anor från förkristen tid, äldre än 1000-talet. Det blå fältet symboliserar Jämtlands himmel, det vita Härjedalens fjäll och det gröna Ragundas skogar. I mitten av flaggan finns det jämtska sigillet som den norske kungen Magnus Lagböter gav åt allmogen i Jämtland år 1274.

Den politiska ledningen i kommunerna

Efter valet 2022 redogjorde vi i Avisen nr 4 det året för den politiska sammansättningen i länets åtta kommuners fullmäktigeförsamlingar och i regionen och vilka personer som är ordförande i kommunstyrelserna. Sedan dess har en förändring skett i Ragunda efter viss turbulens inom Centern som ledde till att ordföranden Mikael Westin avgick. Han var den ende ordföranden av de åtta som inte var socialdemokrat. Han har ersatts av Anton Hammar (S). Centern ingår fortfarande i majoriteten, nu tillsammans med Socialdemokraterna.

Hembygdsstipendiaterna 2024 har fått sina diplom

I år hade jag, som ordförande i Gillet, två angenäma uppdrag att utföra under min vistelse hemma i Jämtland. Diplomen skulle överlämnas till årets två Hembygdsstipendiater utöver de 6000 kronorna som de redan fått till sina bankkonton.

KulturN i Myrviken med **Bernt-Eric Norlén** och **Berit Ljungberg** som mottagare fick sitt i anslutning till konserten *4 for Tango* klockan 14 den 4 juli. Att få avnjuta den, fylld som den var av både sprittande och smäktande spelglädje, blev en extra bonus för mig. Publiken gav långa och livliga applåder, först till Gillet för att vi beslutat om stipendiet, men framförallt till Bernt-Eric och Berit. Det framgick tydligt vilket stöd och uppskattning de får för den konsertlokal de skapat av f.d. fauset/fjöset och för de kulturupplevelser som där erbjuds. Under Oviken-veckan som pågick hade de planerat att dubblera denna konsert men publiktrycket var så stort att de måste klämma in en tredje föreställning samma dag.

KulturN 4 juli 2024

Uddens Vänner fick sitt diplom klockan 9 på lördagsmorgonen den 6 juli. Det var styrelsen i Vännerna med ordföranden **Niklas Bergetorp**, sekreteraren **Ann Kristin Jacobsson** och kassören **Tommy Lennartsson** som ställde upp i den arla morgonstunden. De kunde berätta om både glädjemen och små problem. De 6000 kronorna kommer väl till pass då de bland annat måste köpa en ny sektion till badbryggan. Jag kunde med egna ögon notera övernattningar på Udden av hurtiga turister från både en tysk och en belgisk bil utrustade med cyklar respektive kanot och tält.

Diplomet på plats i fint sällskap

Gilletts vårmöte den 24 maj 2024 å Pensionisternas hus, Upsala

Sven-Runo Bergkvist och Mats Rolén

”Båten som kom hem till byn. Ångaren Alma af Stavre 1873–2023”, var vid detta Gillets sammankomst ämnet för dagen att få information om, dymedelst föredrag av Mats Rolén och Sven-Runo Bergkvist, båda bördiga från Stavre i Revsunds socken.

För Roléns del var det tredje gången inom ett fåtal år han framträdde å Gillet för att förmedla kunskap om företeelser med anknytning till Stavre (tidigare om dels grosshandlaren Erik Olof Sundin, dels historiken om Stavre by). Nu handlade det om den feminina farkosten, skeppet, ångaren Alma, om vilken han, nämnde Bergkvist och Göran Jonsson skrivit verket Almas bok. Historien om ångbåten Alma af Stafre 1873–2023 (Jengel förlag, 2023).

I en första del berättade Rolén för de omtrent sextioalet gillesdeltagarna om hennes, Almas, tillkomsthistoria. Bakgrunden var det framväxande behovet, inte minst under 1800-talet, av att tillskapa en välfungerande transport- och kommunikationsled från Sundvall västerut genom Jämtland och vidare till Norge. Härunder inrättades, och tillkom, ångbåtar på ett antal sjöar, allt från Revsundssjön ända till Kallsjön och Anjan; nämnas kan i sammanhanget Thomée, som omsider kom att trafikera Storsjön.

Huså bruk, med sin brytning av kopparmalm, hade sin storhetstid på 1840-talet, men den hyttan lades ned 1881. Under den epoken spelade utfrakten av kopparmalm till Sundsvall, med hjälp av båttransporter via Jämtlands sjöar, en väsentlig roll. Omlastningar och landsvägsfrakter fördyrande dock transporterna och gjorde dessa omständliga. Båttransporter stod givetvis heller inte till förfogande vintertid.

Sjötrafiken å de jämtländska sjöarna fick istället efterhand sin betydelse för persontrafik och befordran av gods, men allra mest för att bidra till transporter för den framväxande skogsindustrin, med sitt radband av sågverk, allt från gränstrakterna mot Medelpad, genom Jämtland och

upp längs Indalsälven mot Norge. Det var där även Alma kom in i bilden.

Hon var färdigbyggd och fick sin hemmahamn i Stavre 1873, för att trafikera Revsundssjön. Den verkliga glansperioden blev emellertid kortvarig; redan 1879 kom järnvägen, varefter timmerflottningen kom att bli hennes huvuduppgift. Alma fortsatte härmed träget under många år – först 1957 togs hon definitivt ur drift.

Tanken var då att Alma skulle skrotas, men inledningsvis fick hon tjäna som sommarstuga, förankrad i viken utanför Bygget, strax norr om Stavre i Revsundssjön. 1963 såldes hon till Revsunds kommun och blev liggande för ankar utanför Gällö. Härnäst avyttrades Alma 1966 till Djursholm, och sattes 1967 in i skärgårdstrafik, för nöjesresor. 1970 gjorde hon t.o.m. en månadslång resa till Polen.

Nästa kapitel blev att Alma 1971 såldes till Göteborg, att på Kattegatt användas som nöjesbåt. Den verksamheten varade drygt ett decennium. Saltvattnet visade sig tära hårt på skrovet, och hon blev i sinom tid så illa medfaren att hotet om skrotning blev alltmer överhängande. I det läget, 1983, väcktes tanken på ett återförande till Revsundssjön och att om möjligt försätta henne i sjödugligt skick igen. Åter till hemlandskapet kom hon också, 1985 först till Bräcke, sedan 1990 tillbaka till Stavre.

Andra delen av berättelsen stod Bergkvist för: han beskrev ingående hur Alma kom att bli en hjärteangelägenhet för byborna i Stavre; en kommitté bildades (sedermera Ångbåtsföreningen Alma af Stafre), hon inköptes för 1 krona, varefter vidtog tre år av intensivt och till stor del ideellt arbete med renoveringen: fyra ton bly till ny barlast, svetsning, blästring och grundmålning av skrovet, nytt motorrum, ombyggd salong, nytt trädäck m.fl. åtgärder. Men den 23 maj 1993 sjösattes Alma igen, att verka i nöjestråfik på Revsundssjön i allehanda sammanhang, numera K-märkt och av Transportstyrelsen klassad som T-fartyg (traditionsfartyg). Totalt nedlade föreningen över 600.000 kr på restaureringen.

Den förnämliga föreläsningssduon, herrarna Rolén och Bergkvist, blev varmt avtackade. I övrigt tillhandahölls god kallrökt fisk, följt av prima slisk – tårtor i republikens trenne färger. Ett antal idel högvinster från lotteri lyckliggjorde nöjda vinnare.

Stefan Halvarsson

Som gjort för Norrland

Det verkar som om Postnord dragit ned, inte bara på sin service utan även på sitt namn, noterar Bertil Leidner